

Kapittel 3 Stålgutta

Igjen våknet Villi en lang tid etter at skipet forlot havnen i Oslo. Hva spilte det for noen rolle egentlig. Han hadde sett den vidunderlige utsikt mange ganger før. Det var simpelthen blitt en selvfølgelig vane. Synd at noe så nydelig kunne bli en selvfølge. Sånn var det kanskje også med alt han ufrivillig forlot i begge hovedsteder - en ufrivillig avstand til alt det gode.

Det banket diskret på hans kabindør. Det var da noe sent for renhold? Var det ikke? Han åpnet døren og møtte blikket til skipsgutten. Du, spurte han overasket. Kom innenfor, jeg har noen spørsmål til deg. Som hans tjeneste mentalitet tilsa, så gikk han med inn. Jeg har kun en beskjed, stotret han. Vel, jeg har kun et spørsmål, kontraherte Villi. Han satte seg på sengekanten og gutten ble stående i rommet. Ikke vær bekymret, humret Villi, det handler ikke om noen lysskye tjenester. Gutten ble tydelig lettet. Av en eller annen merkelig grunn, så har jeg en viss tillit til deg, startet Villi. Kan jeg stole på deg? Selvfølgelig, svarte gutten service-innstilt. Det var bare ikke tilstrekkelig. Villi måtte finne ut av hvordan han kunne sikre seg en lojal ansatt.

Hva er beskjeden, spurte Villi. Du er invitert til en frokost med kapteinen nå. Nå? Ja, jeg viser deg vei når du er klar. Det var en litt merkelig invitasjon, men siden det var Mik, så fikk han hellere lystre. Han tok på noe hverdagslige klær og fulgte etter til toppdekket. Her var konferanse-rommene med de særlige innkvarteringer. Det var da fornemt, tenkte Villi og fulgte etter. Ikke mindre imponert ble han da han ble vist inn i konferansesalen. Det var et lite rom, men med panorama utsikt til flere sider. Bordet var dekket med godsaker fra skipets buffet. Ved bordet satt Mik og en ukjent person. Mik reiste seg og håndhilste. Du skal spise frokost med Bjørnar, sa Mik. Det er en betydelig kontakt, så vi håper dere finner godt ut av snakken, smilte han skjævt. Etter å forgiveves ha ventet på et bekræftende nikk, forlot han rommet.

Villi hadde en del dårlige erfaringer med å kobles med fremmede som ble fremstilt som venner. Det var nesten som å møte en gateselger. All den overveldende innledende småsnakk hadde bare til hensikt å tømme lommeboken. Tilsvarende er det selvfølgelig med selgere på et cruise. Men denne Bjørnar så ikke ut til å være den slags ekstrovert selger. Hans utstråling, om det så kan kalles, var heller som arrogant og reservert. Han var visst heller ikke her av fri vilje. Villi brød seg ikke om personen men lavet heller i stand sin egen frokost tallerken og ventet på Bjørnar sin åpning. Det var jo tross alt de som inviterte og burde derfor initiere.

Man kan saktens undres over dansk tidoppfattelse, når måltidet midt på dagen kalles tidlig kost. Frokost til middag, la han til uten å kikke opp. Nåh, tenkte Villi, han har visst humor tross utseendet. De kikket begge opp og så hverandres tallerkener. Villis var med bacon, pølse og egg, mens Bjørnars var mest med frukter og grønt. Hm, lød det fra Bjørnar betenkelig. Salt kjøtt etter en sen aften i baren, la han til. Det ante Villi at temaet hadde noe med Eivind å gjøre. Vil I Virkelig? For etternavnet er ikke Virkeli, la han til. Villi stusset. Han antydte noe. Nei, etternavnet er heller ikke Utydeli. Bjørnar humret. Nei, jeg skal vel hverken være uvirkelig eller utydelig. Du husker sikkert et ordspill som. Er det deg Li? Jovisst er det deilig? Villi stusset. Det var en lokal vits fra barndommen som neppe mange kjente til.

Eivind hadde en tendens til å snakke vel meget når han fikk litt ekstra, innledet Bjørnar. Hadde? Vel, ja, har, hadde. Han skulle bare late vannet litt, men kom ikke tilbake, sa Villi. Vel, han har den fetisj å late det store vannet. Det er risikabelt, når man står mot vindretningen. En kan rammes av sitt eget piss. Hva mener du? Så er det jo en risiko for å miste sin balanse, la Bjørnar til. Hva mener du? Hvem vet? Kun noen få vil savne noe pissesnakk. Villi ante at samtalen kunne få en rett ubehagelig

dreining. Siden du har invitert til en privat samtale, så håper jeg vi kommer til saken. Ja, sa Bjørnar og så han i øynene. Det skal vi.

Det var ikke meningen, og heller ikke så godt at deres samtale fikk den impulsive dreining. Som du sikkert forsto, så plumpet det ut visse følsomme ting som han sikkert angret på. Du er jo uten noen betydning for ham, men han sliter med noen personlige trauma. Kort sagt, du bør holde samtalen for deg selv, som han burde holdt det for seg selv. Det der med Kariben, skipet og krigen, mener du? Bjørnar så alvorlig på ham og sa, holde det for seg selv, ikke sant?

La meg si noe på en annen måte, sa Bjørnar. Din status som statsborger, både her og der, er usikker og tvilsom. Hvor kan man så finne juridisk støtte, hvis noe skjer? Deres øyne møttes igjen. Hm? Hvem, hvor, hvordan? Det ble en kunstpause inntil han fortsatte. La meg gi et eksempel. En 15 årig norsk gutt seiler til Danmark og blir forført. Det er ulovlig i Norge, men tillatt i Danmark. Hvilken lov gjelder? Hvilken lov gjelder i internasjonalt farvann? Hvilken lov gjelder for en lovløs? Europeisk, prøvde Villi. Hah, utbrøt Bjørnar. Om så, det er ingen nasjonal rettsinstans som er funksjonell nok til å håndheve internasjonal lov. I praksis er enhver europeer internasjonalt lovløs. Bjørnar snakket som en overbevist – og kanskje hadde han rett. Som du må ha oppfattet nå, så er europeiske rettsapparat dysfunksjonelle på området, la Bjørnar til.

Bjørnar, fant frem en sigar fra lommen. Han klippet av den ene enden og kikket på Villi. Det er ikke lov å røyke her inne. Så vætet han den med leppene. Deretter satte han den til munnen og tente den med et dypt drag. Lov og lov, sa han hånlig. Det er ingen lov imot å røyke her. Det er regler. Det er bare noe som noen sier. Riktignok, vil en bli henvist til andre områder, men bare de som ikke stiller sterkt. Han tok enda et dypt drag og blåste røyken ut i rommet. Javel, sa Villi, du har påpekt noen poeng, men er ikke så tydelig som du lovet. Hvem er du og hva vil du? Bjørnar smilte bredt, hva Vil I? det er da fornøydlig med den danske og engelske motsetning. Den bokstaven, den store I, har motsatt betydning, - akkurat som deres flagg. Villi tok poenget, men forsto at samtalen ble mere konkret av det.

Du husker sikkert fra din barndom at du ønsket å bli med på det lokale fotballag, Stålgutta? Villi hevet øyenbrynene. Bjørnar fortsatte. Du meldte deg til og kom til den første trening ute på banen. Ingen fortalte deg reglene for spillet. Selvfølgelig gikk det helt galt og omsider trakk du deg ut. Akkurat som treneren la opp til. Riktignok hadde ikke den treneren noen antipati, men gjorde som han skulle. Villi gadd ikke fotball etter den erfaringen. Men dette har ikke noe med spill som fotball å gjøre. Du passet ikke inn, og personlige sosiale lengsler er ikke overordnet lokale regler. Bjørnar tok enda et dypt drag av sigaren og blåste ut i rommet.

Jeg skal være åpen med deg, det har du kanskje fortjent, la Bjørnar til. Jeg er hva man kan kalle en freelancer. Noen ganger er jeg en budbringer mellom organisasjoner som ikke helt kan snakke offisielt om nødvendigheter. Denne gang er det Stål & Metall som har kommunikasjonsproblem med Danske Stål. Han tok en pause og fortsatte. Jeg burde kanskje ikke si det, men med det så vil du kanskje tro meg når jeg prøver å overbevise deg om regler, grenser og konsekvenser. Parlater er ikke absolutt lovgivende. Om en liten nasjon tror de bare kan vedta en hvilken som helst lov, så viser historien noe ganske annet. Bare ikke prøv å oppmuntre parlamentarikere i ugunstig retning mere.

I det minste ble Bjørnar konkret til sist. Det var en advarsel, som tross sin urimelighet, burde tas alvorlig. Det var ikke han selv, han var kun en betalt budbringer. Skyt ikke pianisten, tenkte Villi. Det var faktisk en god ide. Pianisten kunne kanskje bli et talerør for Villi – likeså indirekte og tvetydig som denne budbringer fra stålmannens arvesynd. Bjørnar åpnet en pose sukker, imens Villi funderte. Du har dine laster, sa han og helte det særdeles finmalte pulveret på bordet. Uten noen hemning,

men heller som en demonstrasjon, tok han et sugerør og inhalerte. Så er det visst nok for i dag, tenkte Villi. Han reiste seg, strakk ut hånden og takket farvel. Jeg har visst hørt og sett nok for nå. Det har du i hvert fall, repliserte Bjørnar med store øyne og et bredt smil. Vi ses.

Villi behøvde en avkobling etter samtalen med Bjørnar. Han gikk en lang tur fra front til baug på flere dekk. Det var ganske livlig i dag, ikke minst fordi det så ut til å være en av de dager båten markedsførte utflukter. Det var tydelig en større speidergruppe med. Antagelig bodde de alle i 4-manns lugarer under bildekk. Det var de billigste og kvaliteten dertil. Villi priset seg lykkelig for at ikke bli tvunget til å bo der nede. men han ble nysgjerrig. Det var flere tiår siden han selv var på utflukt med folkeskolen og bodde så.

Villi tok heisen ned til nederste lugardekk. Det var livlig. Disse speiderguttene var ikke vant til luksus. Disse kabiner var luksus i forhold til telt, sovepose, møkk og regn. De ble endog renholdt av cabinpersonalet daglig. Men som han husker det selv fra den alder, man var nysgjerrige. Nysgjerrige på alt, ikke minst båten, hverandre og opplevelser. Han gikk i gjennom korridorene og kikket diskret der han kunne. Det var livlig som om lugarene var en eneste underjordisk teltleir. Noen dører var helt åpne og viste deres aktiviteter, mens andre var helt lukket. Men Villi fikk en følelse av å ikke høre til der nede. Han ble bekymret for å mistenkes for å være en kikker med uønskede motiv. Han satte nesen mot heisen igjen.

Han bestilte en kaffe og fant et bord i et hjørne siden alle plasser ved vinduene var opptatte, men det var ikke noe savn da han hadde sett vannet mere enn han ønsket. Han sukket da tanker dukket opp om samtalen til frokost. Selv om hans presentasjon lød uansvarlig, rebelsk og arrogant, som en bortskjemt tenåring, så var han tydeligvis innflytelsesrik med mektige kontakter. Bare det at Mik arrangerte møtet sier nok om status. På et vis ga både Mik og Bjørnar hint om det samme budskap. Tross deres høflige adferd, ga det Villi kuldegysninger. Det var opplagt visse grenser innenfor dette domenet. Det var som om han var fast attraksjon i en åpen zoo – eller heller et akvarium, humret han. Nye folk streifet forbi daglig, noen få hadde interesse, det var fast personale og diskret overvåkning.

Snakker om solen, så kommer skyen, tenkte Villi. han oppdaget Bjørnar med ryggen til ved et annet bord. Under bordet sto en velfylt tax-free pose. Han så likegyldig ut mens han kikket på havet og nøt sitt kakestykke. Han reagerte ikke engang, da to ungdommer satte seg tilfeldig på de ledige stoler. De synes ikke opptatt av hverken utsikt, Bjørnar eller noe annet – unntagen posen. I et diskret hastverk tok den ene gutten posen før de hastig forsvant ned korridoren mot heisen. Bjørnar satt uanfektet mens han spiste den siste rest av sin kake. Så reiste han seg, strakk litt på armene, før han gikk i motsatt retning. Hans øyne viste overraskelse da han gjenkjente Villi. Han smilte skjevt og nikkete i det han passerte. Så forsvant han også ut av syne.

Fotball? Speider? Fagorganisasjoner? Hva i all verden er sammenhengen, undret Villi. Han ble nysgjerrig og tenkte at det nok var en fordel å vite noe mere om dem der visste så mye om ham. Hva sa ordtaket igjen? Hold dine venner nære, men dine fiender nærmere. Det var visst akkurat det noen gjorde – under denne perfekte isolasjon. Så er det vel bare å bli litt mere oppmerksom og interessert. Det kunne jo være at disse nye bekjente kan gi noe viktig informasjon, kan påvirke positivt den andre veien og endog selv endre noen forhold til det bedre. Tenk – det kunne kanskje føre til å få sin status som sivil borger i nasjonene igjen i Norge og Danmark.

Det var godt ute på kvelden da Villi gikk opp til øverste dekk hvor diskoteket er. Det ante han at Bjørnar søkte dit, siden han hadde noe med de tax-free varer å gjøre. Ungdommen var ikke vanskelig å få øye på. De unge speidergutter var tydelig beruset tross den lave alder. Vel, Villi måtte gi Bjørnar

noe rett i at aldersgrenser var lavere i Danmark og kunne være grenseløse i internasjonalt farvann. Dessuten ville ingen andre enn speiderlederne kunne gripe inn. Hvor var de forresten? Villi husket tilbake fra sin egen tid, at lederne var de mest løsslupne, så det var de vel her også. Det var dog tydelig at guttene hadde varer fra tax-free og ikke fra baren. Så visste Villi godt at Bjørnar antagelig var her et sted, - antagelig i et diskret hjørne med godt overblikk. Oppad trappen, lengst inne i hjørne satt Bjørnar med en gutt på hver sin side. Disse guttene hadde dog fått fargerike drinks via baren, med paraply og annet festlig tilbehør.

Villi hang over gelenderet og så ned på dansegulvet. Det var mange der i alle aldre. Hovedattraksjonen var karaoke for amatører. De fleste levde virkelig opp til det. De fleste lød som første time på sangskolen. Det var ingen tvil om at de sang av lystig hjerte. Det gikk bare galt et sted mellom lungene og munnen – uten noen korreksjoner eller avbrytelse mellom sine egne ører. Det stedet var antagelig oversvømmet. I øyekroken så Villi at Bjørnar gikk mot han med et morskt blikk. Vi ses, sa han igjen og passerte. Villi ble bekymret om han hadde provosert med sitt amatørmessige stalking. Men, nei, Bjørnar gikk rett til diskjockey og vekslet noen ord. Så fikk han mikrofonen. Nåh, tenkte Villi, dette blir spennende.

Bjørnar sa noen innledende ord. Dette er en hyllest til speideren og alle speidere. Jubelen kom både fra foreldre og speidere. De første vers blir på norsk for å poengtere, men så vil dere sikkert kjenne det igjen og synge med. Er dere klare? Jubelen sto da de kjente igjen melodien og han sang «Ung mann, depping er ingen grunn. jeg sa, ung mann, reis deg opp for en stund. Jeg sa ung mann, om du er ny for sted skal du ikke trykkes ned.» «Ung mann, det er et sted her i byen. Jeg sa ung mann, når du ikke har noen gryn. Du kan finne trygghet og ly og en masse hygge.» «./». Det er bare gøy i K.F.U.M. ./». Der er hva gutter vil - og hva som skal til - med alle de andre gutta.» «K.F.U.M.» Hele salen sang med Bjørnar og alle sang KFUM i stedet for Y.M.C.A. Faktisk sang han så godt som en korgutt. Kanskje han var en altergutt en gang – en av de beryktede.

Bjørnar bukket ærbødig til applausen. Noen voksne diskuterte opprørt og heftig, som om de faktisk hadde fattet budskapet hans i teksten. Noen foreldrepar trakk med seg sine håpefulle ut fra det diskotek under sterk motstrid. Men resten av publikum lot musikk være musikk. Dog var ikke striden omme. Bjørnar løftet mikrofonen til munnen og annonserte. Så vil jeg gjerne gi utfordringen videre. Hvilken utfordring, undret Villi. Han fikk da ingen utfordring? Bjørnar fortsatte, og gi Villi muligheten til å vise sitt talent. Bjørnar pekte på ham på balkongen og spotlyset ble rettet mot han. Det var ingen utvei. Siktet var innrettet og Bjørnar startet mengden med taktfulle rop, Villi, Villi, Villi. Deres blikk møttes. De visste begge at folket regjerte individer i sådanne situasjoner, selv om de ikke ante hvem han er eller om han overhodet duger. Men for Bjørnar ville det bli et utfall av en duell hvor han i verste fall fikk delt førsteplass.

Villi tvang seg til å gå ned til scenen. Bjørnar tok respektfullt imot ham. Det gleder meg stort å se deg her på scenen foran det forventningsfulle folket. Hva vil du gi dem? Hva fortjener de? Hva gir de tilbake? Villi fikk en anelse at Bjørnar også serverte noen godt skjulte kritikker og advarsler imot folkets dom – demokratiet. Heldigvis, tenkte Villi, at han flere ganger tidligere lekte med en variant av en sang han synes burde fremføres. At det ble han selv, tvunget til karaoke, var han ikke forberedt på. Han visste godt han ikke var en sanger og kunne godt skape kollektivt ubehag ved å bomme på takt, tone og melodi. Derfor fant han det best å ikke synge overhode, men heller tale-synge, tange, som Leonard Cohen gjør. Det kunne endog dekke over en kråkestemme tilsvarende Bob Dylan. Hele kunsten ville være å ikke bomme totalt på tonene og skape skrikende disharmoni.

Villi ba om MTV sin åpningsang 'Video killed the Radio Star'. Til introduksjonen sa han, det som går rundt, kommer rundt. Denne video-poesi åpnet MTV. Men teksten er tilpasset deres generasjon. Så

tanget han så tonerett han kunne: "Internet Killed The Video Star" «I heard you on the wireless back in '52. Lying awake intently tuning in on you. If I was young, it didn't stop you coming through." "They took the credit for your second symphony. Rewritten by machine on new technology. And now I understand the problems you can see." "I met your children. What did you tell them? ./." Internet killed the Video star ./." selv de barnlige "Oh-a-oh" fikk han presset frem mellom versene.

Det ble helt tyst. Villi sto med mikrofonen ved sin side og spotlyset i sitt ansikt. Han så intet og våget ikke engang å tenke 'åh nei'. Så lød det et enslig, umotivert, taktløst klapp fra balkongen. Villi kikket opp med håndflatens skygge. Det var Bjørnar. Han la fra seg mikrofonen og gikk målbevisst opp på balkongen igjen. Denne gangen helte han hurtig i seg et par av de små shots fra tax-free. Vel, unnskyldte han seg selv. Det er hva jeg kan. Det er hva jeg gjorde. Så, det er det. Hans egen trøst lettet litt på hans sinn, i det minste. Det var nesten en lettelse da han merket at noen satte seg ved siden av ham i sofaen. Det var en av speiderguttene.

Jeg synes det var en god fremførelse du gjorde, - selv om jeg ikke helt forsto den brutalitet – la han til. Villi knep øyenbrynene i forundring. Brutal? Ja, sa gutten, du sang om et mord på en video stjerne. Det er da grusomt. Jeg elsker mange videostjerner. Det å drepe dem er da ufattelig grusomt, hulket han. Villi visste ikke engang hvor han skulle begynne med å forklare og trøste. Så merket Villi guttens hånd på låret. Han kikket over til Bjørnar og så hans oppmuntrende blick. Villi ville ikke skade gutten emosjonelt med respons som passet Bjørnar best. Han reiste seg og sa, det tok en generasjon å forstå originalen til sangen. Det tar visst en generasjon til å forstå generasjonsskifte innen musikken også. Jeg tror 'daddy' venter deg tilbake. Ok? Gutten nikket, ok.

Så var det godt nok tydelig hva Bjørnars drivkraft var. Antagelig hadde han grepet om noen høyt i embedsværket, serverte noen tjenester i ny og ne, - og fikk rikelig fra embedsmenns enorme rikdommer. En mann, en gutt, en brikke, var praktisk talt verdiløse i det større spill, sammenlignet med alt som var på spill. Så var dette Bjørnars drift og trauma. Så mange menn var ruinert av maktesløse kvinner som krevet halve kongeriket når ekteskapet ble ruinert. En gutt derimot, ville aldri stå frem på grunn av skam og manglende 'pride'. Villi tenkte, var det ikke sesong for den store 'pride parade' i København. En side oppgave synes å være rekruttering. Så er det vel en organisatorisk sammenheng også mellom speider, fotball, fagforeninger og – og kjærlighet for unge menn.

Bjørnar slentret over til Villi og satte seg ned ved siden av ham. Etter en lang stund uten at noen visste hvem som burde starte, sa Bjørnar. Om ikke annet, så skal du ta det som et kompliment at ingen i salen klappet for deg. Han ventet litt og møtte Villi sitt forundrede blick. Kvaliteten er over almen fatteevne, la Bjørnar til. Jeg klappet, - ikke sant? Det var oppriktig og ikke masse-suggestivt. Det er hverken din musikalske, lyriske eller vokaliske evne som imponerte. Det var simpelthen fremførelsen, med de to enkle erstatninger av ord. Det hele gjorde at man kan tenke bedre om den neste syklus. Han møtte Villis øyne, for det er en ny syklus. Du aner det godt, - men fatter det kanskje ikke enda. Helt sikkert, - du forstår det ikke enda.

Bjørnar gikk over til sitt bord igjen og vekslet noen overbevisende ord. Guttene reiste seg og fulgte etter ham. Bjørnar blinket til Villi og sa, vi ses. Ja, det gjør vi antagelig, tenkte Villy – om jeg vil eller ei. Tross alt følte han en viss lettelse. Trusselen fra den kant følte ikke så overveldende mere. Han hadde også en følelse av at det var gjensidig. Han visste noen mere om ham og visa versa. Kanskje det er noe i ordtaket om å holde sine fiender enda nærmere? Kanskje ens fiender kunne bli bedre bekjente enn sine venner? Nei, stopp nå, sa han til seg selv og svelget resten av drinken. Han tuslet ut av lokale og tenkte videre, - hvis man så ikke har noen venner igjen? Slutt nå, sa han strengt til seg selv.